Рамон Рајхерт

Дигитална хуманистика: анализа дигиталне транформације знања, медија и технологије

(сажетак предавања)

Дигитална хуманистика представља хетерогену област истраживања на тромеђи информатике, теорије културе и друштвених наука. Последњих година добила је на значају пре свега услед поједностављеног и повећаног приступа дигиталним подацима. Појам ”дигитална хуманистика” наметнуо се тек са распрострањеним коришћењем интернета и заменио је појмове који су били у употреби од појаве рачунара 60-их година као што су ”компјутерске науке” (Computational Science) или ”хуманистичко рачунарство” (Humanities Computing), а означавали су пре свега методолошки и практични развој дигиталних алата, инфраструктура и архива.

Дигитална хуманистика може се поделити на три основна теоријска приступа-смернице којима се исто тако могу означити и ступњеви њеног историјског развоја као и промена тежишта области истраживања условљена научном политиком:

(1) У фокусу ”дигиталне хуманистике” налази се примена компјутера у наукама културе и друштва као и дигитализовање ”примарних података”. Пројекти дигитализације обухватају при том с једне стране дигитализоване портфолије, а с друге стране оруђа за кориснике из области компјутерске филологије за коришћење секундарних или резултирајућих података. Ове основне методе ”дигиталне хуманистике” баштине филолошку традицију која за темељ херменеутике и интерпретације сматра сакупљање и структурисање података изведених на основу доказа. Превазилазећи ускостручне дискусије о методологији, премеравање друштвених наука и теорије културе уз помоћ рачунара поново успоставља медијске постулате објективности модерних наука. За разлику од текстолошких стручних канона из 50-их и 60-их година унутар ”хуманистичког рачунарства” (McCarty 2005) област истраживања ове дисциплине постала је значајно разноврснија те се проширила и на историју уметности, културе и друштва, на теорију медија, етнологију, археологију као и историју и музикологију.

(2) У другој фази се уз квантитативно дигитализовање текстова развијају и истраживачке праксе које се баве методама и поступцима израде, анализе и моделовања дигиталних истраживачких окружења за рад у хуманистичким дисциплинама са дигиталним подацима. Овај приступ се описује појмом ”проширене хуманистике” (Enhanced Humanities) и покушава да нађе нове методске приступе за квалитативно коришћење израђених, припремљених и сачуваних података ради реконцептуализовања традиционалних предмета истраживања .

Развој од ”хуманистике 1.0” ка ”хуманистици 2.0” (Davidson 2008: 707-717) обележава прелаз са дигиталних развоја метода у области „проширене хуманистике“ на „друштвену хуманистику“ (Social Humanities) која користи могућности Web 2.0 за изградњу умрежених истраживачких инфраструктура. „Друштвена хуманистика“ користи умреженост и интердисциплинарност научног знања, понуде Open-Access и Social-Reading платформи као и Open-Knowledge-Software тако што могућности кооперативног и

колаборативног истраживачког рада и развоја чини корисним за науку и доступним за коришћење на мрежи. На основу нових дигиталних инфраструктура социјалних мрежа (као што су системи хипертекста, вики-алати, софтвери за Crowdfunding и сл.) ови пројекти преводе научне поступке уз помоћ рачунара из ранијег историјског стадијума развоја дигиталне хуманистике у дигиталну културу мреже социјалне хуманистике. Данас су пре свега Blogging Humanities (дигитално објављивање и посредовање у Peer-to-Peer-мрежама) и Multimodal Humanities (инсценирање и презентација знања у мултимедијалним софтверским окружењима) ти који заступају техничку модернизацију академског знања и који су допринели томе да дигитална хуманистика представља парадигматску алтернативу у стварању знања. У овом смислу потребно је епистемогенеаолошки, медијскоисторијски и са критичког становишта према самим подацима рефлектирати о основама техничке и медијалне културе за компјутерски поступак стицања сазнања у друштвено- и културнотеоријском истраживању како бисмо на прави начин могли да оценимо разумевање њене улоге у знаку дигиталне продукције и дистрибуције знања.